

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN 595 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME'YE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

I. ANAYASAYA AYKIRILIK

Anayasa'nın 91. maddesine göre, "Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri "... kanun hükmünde kararnamelerle düzenlene mez.

595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "uzman mühendis ve mimar" tanımları, bu yetkilerin elde edilme biçimleri, Anayasa'nın 27. maddesi ile güvence altında bulundurulmuş "bilim ve sanat hürriyeti" kapsamında kalmaktadır.

595 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin mülkiyet hakkının kullanılmasına getirdiği kısıtlamalar, Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkına aykırı düşen düzenlemelerdir.

Anayasanın 27, 35 ve 40. maddelerindeki temel hak ve hürriyetlerin korunmasına ilişkin konular, Anayasa'nın 91. maddesine göre Kanun Hükmünde Kararnamelerle düzenlenemeyeceğinden 595 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de ciddi Anayasaya aykırılık durumları söz konusudur.

II. YASAL ÇELİŞKİLER

595 sayılı KHK, 3458 sayılı Mühendisler ve Mimarlar Hakkındaki Yasa, 6235 sayılı TMMOB yasası, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası, 3194 sayılı İmar Yasası ile bu konularla bağlantılı birçok yasa ile çelişmektedir. KHK, bazı yasaları uygulanamaz duruma düşürmüştür. Kimini etkisiz bırakmış, bazılarını da alışılanın dışında yeniden yorumlanmaya ve farklı uygulamalara açık konumlara zorlamıştır.

Son çıkan yasanın, öncekileri değiştirdiği, aynı konudaki yasaların çelişmesi durumunda yeni yasanın uygulanması gerektiği yolundaki genel hukuk ilkesi 595 sayılı KHK'nin yaratacağı hukuksal çelişkilerin çözümü için yeterli olmayacaktır.

Çok yakın bir gelecekte yapı üretim sürecinde, içinden çıkılması olanaksız yetki karmaşası içine düşülecektir.

Konuyla ilgili kurum ve kişilerin yeterince aydınlatılmadığı, KHK'nin öngördüğü yönetmeliklerin henüz çıkarılmadığı gözetsilirse, amaçlanan uygulamanın yerleşip oturması oldukça uzun zaman alacaktır. Bu süreçte, KHK'de bazı değişikliklerin yapılması gerekecektir.

Geçici 3. Madde ile KHK'nin yayınlandığı 10 Nisan 2000 tarihinden itibaren, yapı ruhsat verme işlemi, yürürlüğe girme tarihi olan 10 Temmuz 2000'e kadar durdurulmaktadır. Yukarıda açıklanan

nedenlerle, bu sürecin daha da uzaması söz konusudur. Türkiye'nin iklim koşulları nedeniyle bu süreç yeni inşaat ruhsatlarının en yoğun şekilde alındığı ve temel atıldığı aylardır. Bu madde ile uzun süren bir ekonomik kriz içindeki ülkemizde yapı sektörünün devlet eliyle durgunluğa ve belirsizliğe düşürülmesi, çok büyük ekonomik zararlar ve işsizliğin artmasına neden olacaktır. Yalnız yapı üretimi değil, yapı araç ve malzeme üreten işyerleri de duracak ve önemli ölçüde üretimlerini kısıcaklardır.

Bu sakıncaların giderilmesi ve en aza indirilmesi açısından, Bakanlar Kurulu'nun geçici 1. Maddedeki yetkilerini kullanarak, pilot bölge sayılarını önemli ölçüde daraltması, geçici ve güncel bir önlem olarak düşünülmelidir. Böyle bir girişim, getirilen değişimlerin anlaşılması, başlangıçtaki yanlışların giderilmesi açısından da yararlı olabilecektir.

III. MADDELERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

1. 595 sayılı KHK'nin 2. Maddesine göre, kamu kurum ve kuruluşları ile devlet yapılarına yeni düzenlemeler uygulanmayacaktır. Böyle bir ayırımın gidilmesi aşağıdaki gerekçelere dayandırılabilir.

a) Kamu yapılarının, yürürlükteki yasalara göre yeterince denetlendiği varsayılabilir. 17 Ağustos ve izleyen günlerdeki büyük hasarın kamu yapılarında gerçekleştiği gözetsilirse, bu varsayımın tutarlı bir yanı bulunmadığı kolaylıkla görülebilir. Deprem sonuçları ortada dururken, kamu yapılarının, bu yapılarda çalışan ve yaşayanların güvenliğinin önemsenmediğini düşünmek bile istemiyoruz.

b) Yeni düzenlemenin getirdiği maliyet artışlarının kamuya yansıtılmaması amaçlanmış olabilir.

c) Yeni düzenlemenin getirdiği maliyet artışlarının, yapı güvenliğini sağlamanın ötesinde, tekelleşme eğilimindeki kuruluşlar kazanç sağlama, iş olanağı yaratma amacına yönelik olduğu düşünülebilir.

Yukarıda (b) ve (c) bentlerindeki olasılıklara karşı devlet kendisini korurken, özel kişi ve kuruluşları gereksiz ve yararsız harcamalara zorlamasının akılcı ve devlet ciddiyeti ile bağdaşabilir açıklaması yapılamaz.

Bu çelişkinin giderilmesi gerekir.

2. KHK'nin 3. Maddesi tanımlara ayrılmıştır.

Bu tanımlarda bazı önemli yanlış ve eksikler vardır. Şöyle ki;

Yapı Hasarında doğal afet ve benzeri etkilerden ileri gelen hasarlar bu tanımın dışında bırakılmamalıdır.

li idareye vermek zorunluluğu" (Madde 4, paragraf 2) ve iş sonuna kadar "yapı ile ilişkisini kesmemek" (Madde 16, paragraf 1) gibi proje mükellefliliğinin gerektirmediği yeni ve ilave sorumluluk

denenlerin gelen hasarları bu tanımın dışında bırakılmıştır.

KHK'nin 1. Maddesinde de doğal afetlerden söz edilmemektedir.

595 sayılı KHK, 17 Ağustos 1999 depreminin hemen ardından çıkarılan 27.08.1999 gün ve 4452 yetki yasasının öngördüğü depreme ve doğal afetlere dayanıklı konut üretimini amaçlaması gerekirken, yukarıda değindiğimiz 1. Madde ve hasar tanımı, bu amaçtan büyük ölçüde uzaklaştığını ortaya koymaktadır.

Yapı Sorumluları tanımında, kendisi için yapı işini üstlenen yapı sahibine yer verilmemesi önemli bir eksikliklerdir.

Yapı Müteahhidi, gerek tanımında, gerekse diğer maddelerde günümüzde olduğu gibi başı boş bırakılmış, her isteyenin müeahhitlik yapı bildiği denetimsiz koşullar sürdürülmüştür.

Proje Müellifi, kişisel ve kişiye bağlı konumdur. Tüzel kişilere yasa ile proje müellifi ünvanı eklenmiştir. Yanlıştır.

Uzman Mühendis ve Mimar, tanımının içeriği, gereken koşullar ve nitelikler, edinilme yöntemi belirsizdir. Bu belirsizlik, 9. ve bağlantılı diğer maddeler için de geçerlidir.

Yapı denetim kuruluşlarında uzman mühendis-mimar bulundurma zorunluluğu getirilirken, proje müellifliği için bir zorunluluk getirilmemesi çok büyük bir eksikliklerdir. Bilindiği gibi imar yasasına sonradan yapılan ilavelerle teknisyen ve teknikerlere proje müellifliği yetkileri tanınmıştır. Denetim sürecindeki mühendis-mimarlarda "uzman" sorumluluğu aranırken teknisyen-teknicilerin mevcut yetkileri kullanmasına göz yummak çok büyük bir çelişkidir.

Bir yapının KHK ile tanımlanan amaçlara uygun olarak tamamlanıp kullanıma sunulabilmesi için ilk ve en önemli etap proje aşamasıdır. Projelerin belli düzeyde ve yeterlilikte yapılabilmesinin temel şartı ise bu hizmetlerin de uzman (yetkin) mühendis ve mimarlarca hazırlanmasıdır. Aksi takdirde projelerin incelenmesi ve onaylanmasında ciddi sorunlarla karşılaşılacaktır. İmar Yasasının 38. maddesinin bu doğrultuda değiştirilmesi kaçınılmazdır.

3. KHK'nin 4. ve 2. maddeleri alanı 180 m²'yi geçen ve birden fazla katları olan yapılarda, 3194 sayılı yasanın öngördüğü fenni mes'ul uygulama sına son vermiştir.

Artık bu görev, yapı denetim kuruluşları eliyle yürütülecektir. Yapı denetim kuruluşlarının hangi tür tüzel kişiler olabilecekleri belirsizdir.

4. Proje müellifleri "yapı sorumlu"ları arasında sayıldığında "her aşamada diğer yapı sorumluları ile birlikte tutanak tanzim etmek, gerektiğinde raporla düzenlemek ve bunların bir nüshasını ilgi

lirliğini gerektirmeyi yetli ve ilave sorumluluklarla karşı karşıyadırlar.

Bu ilave sorumluluklar illa gerekli görülecek ise net olarak tanımlanmalı ve hizmetin bedeli ödenmelidir.

5. KHK'nin 5. Maddesine göre, yapı sorumlu - larının sicillerini tutacak "ilgili meslek odaları" ifadesi gelecekte farklı uygulama ve tartışmalara da neden olabilir. Örneğin Ticaret ve Sanayi Odaları, bu yetkinin yasa ile kendilerine de tanınmış olduğunu, ticari şirket biçiminde örgütlenen kuruluşların TMMOB bünyesindeki Odaların yetkisi dışında kaldığını ileri sürebilir.

"İlgili meslek odaları" ifadesinin aydınlatılması gerekir.

Yukarıdaki açıklamalarımız, 6. Maddede tanımlanan "Yapı Denetim Komisyonları" için de geçerlidir. Bu konudaki yönetmelikte henüz ortada olmadığından, gelecekte nasıl uygulamaya gidileceği belirsizdir.

6. Yapı denetimi hizmetinin asgari bedeli, 7. Maddede, yapı maliyetinin %4'ü ve %8'i arasında belirlenmiştir. Asgari ücret, en az ücrettir. %4 asgari ücret ise %8 nedir. Demek ki asgari ücretler bile pazarlığa bırakılmıştır.

Aynı maddenin birinci paragrafında ise, her hangi bir üst sınır belirlenmeyen denetim bedeli taraflar arasındaki anlaşmayla sağlanacağı belirtilmiştir.

Tekelleşmesi kaçınılmaz olan denetim kuruluşlarına pazarlığa açık asgari ücretler belirlenirken, bu kuruluşlarda çalışacak mimar, mühendis ve bu dalların uzmanları için asgari ücret güvencesi getirilmemesi çok önemli bir eksikliklerdir.

Fenni mesullüğün kaldırılması nedeniyle alınıp şilageldikleri bireysel çalışma ortamından yok sun bırakılacak mühendis ve mimarlar, yapı denetim kuruluşlarından iş almak, bu kuruluşlarda hizmet sözleşmeleri ile çalışmak zorunda kalmaklarından, asgari ücretle birlikte çalışma koşullarının belirlenmemesi nedeniyle, teknelci kapitalizmin insafına bırakılmışlardır.

7. Hizmet bedellerinin, yapı sahibi ve ilgili idarenin onayı ile ödeneceği hükme bağlanmıştır. (Madde 8, paragraf 1)

Yapı sahibi işini engellediğini düşündüğü ve ya olumsuz rapor yazdığına inandığı yapı denetim kuruluşunun ödemesini imzalamazsa yapı denetim kuruluşu hizmetinin karşılığını alamayacaktır. Ödeme işleyiş sistemi yeniden düzenlenmelidir.

8. KHK'nin 10. maddesi proje müelliflerini, yapı denetim şirketlerine bağımlı duruma düşürmüştür. yapı denetim kuruluşlarının "hatalı ve eksik" olarak saptadığı projeler, gerçekte, bilim, tekniğe uygun, sanatsal nitelik taşıyan başarılı

tasarımlar olabilir. 10. madde ile mimar ve mühendislerin mesleki ve bilimsel bağımsızlığı, yeri ne göre yaratıcılıkları ellerinden alınmaktadır.

Ruhsat veren organlara ait bulunan proje denetimi bu düzenleme ile özel şirketlere devredilmiştir. Proje müellifi ile denetim kuruluşu arasında uyumsuzluk çıkması durumunda nasıl çözümlere gidileceği KHK'de yer almamaktadır.

Ruhsat organlarına alt yetkilerin özel kuruluşlara dolaylı yollardan da olsa da devredilmesi, ya

hiplerinin uyarılması durumunda denetim kuruluşlarının sorumluluğu kalkmaktadır.

Gerçekte bu konularda gereken önlemleri alınamamak, önlem alınmayan yapıların KHK'nin 15. Maddesine göre durdurmak, doğrudan doğruya yapı denetim kuruluşlarının görevine girmektedir.

Yalnız bir uyarıda bulunan ve işi izlemediği için önlem alınmasını gerçekleştirilmeyen kuruluşlar için, sorumluluktan kurtulma yolu açılmış

kın geçmişte 3194 sayılı yasanın 24 ve 25. madde-
lerinde olduğu gibi Anayasaya aykırı bir düzen-
leme olarak değerlendirilebilecektir.

13. maddenin, yapı ruhsatı alınmasını yapı
denetim kuruluşunun iznine bağlaması yukarıda
ki düşüncelerimizi pekiştirmektedir.

9. KHK'nin 12. Maddesi ile yapıların müteah-
hitleri eliyle yapılmasının zorunluluğu, kendi yapı-
ları üretmek gerçek ve tüzel kişilerin bile mü-
teahhit olmaya zorlanmaları, nedeni ve gerekçesi
anlaşılamayan bir buyurganlıktır.

Üstelik, nasıl müteahhit olunacağı da belli de-
ğildir.

10. KHK'nin gerçekten güvenilir yapılar üret-
mek yerine, kamu gücünü arkasına alan ayrıca
lıklı kişi ve kuruluşlara yeni kazanç kapıları aç-
mayı amaçladığı, 18, 19, 20, 21, 22 ve 23. Mad-
delerde çok belirgin biçimde görülmektedir. Şöyle
ki:

a- Taşıyıcı sistemlerdeki hasar sorumluluğu
nu 10 yıl, diğer kısımlardaki hasar sorumluluğunu
2 yıllık sürelerle sınırlandıran 18. Madde, yürür-
lükteki zaman aşımı sürelerinin bile altında kal-
maktadır.

Gerçekte taşıyıcı sistemlerdeki sorumluluk,
yapının ekonomik ömrüne uygun bir süreye, diğer
kısımlardaki hasar sorumluluğu en az 10 yıla çı-
karılmalıdır.

Proje müellifleri, yapı denetim kuruluşunun
onayını almadan projelerine onay verememekte-
dir (Madde 4 ve 10). Ancak 18. Maddede 3. Pa-
rağrafa göre, onaylanmış projelerde sorumluluk
tümüyle projeciye rücu edilebilmektedir. Bu takdir-
de yapı denetim kuruluşlarının projeleri incele-
mesi ve onaylaması gereksiz, dolayısıyla özen
gösterilmeyecek bir formaliteye dönüşecektir.

Doğru yaklaşım onaylı proje hatalarında so-
rumluluğun proje müellifi ve yapı denetim kurulu-
şu arasında yarıyarıya paylaşılması olabilir.

b- 19 ve 20. Maddelerdeki tanımlar, yapı de-
netim kuruluşlarına sorumluluktan kurtulmalarını
sağlayacak çeşitli olasılık ve bağışıklıklar ön-
görmektedir.

Yıkılma, ağır ve orta hasarlar dışındaki ha-
sarlardan, denetim kuruluşları sorumlu tutulma-
maktadır.

20. Maddenin son paragrafında önlem alınma-
dığı için hasar oluşturabilen "çığ düşmesi, kaya
düşmesi, sel baskını" gibi olasılıklarda yapı sa-

tır.

21. Maddenin 2. Paragrafında yer alan izinsiz
değişikliklerden yapı denetim şirketlerinin so-
rumlu tutulmayacağına ilişkin düzenlemenin ba-
şına bu olasılığın yapı kullanma izninin alınma-
sından sonraki değişikliklere ait olduğunun özel-
likle belirtilmesi gerekmektedir.

Bu maddede "yapı sahibi, yapı kullanma izni
aldıktan sonra idareden izin almadan, yapıda, ya-
pının taşıyıcı sistemini etkileyici değişiklik yapı-
maz." denilmektedir. Bu ifadeler KHK'nin yalnızca
inşaat mühendisi bakış açısıyla yazıldığını gös-
termektedir.

Yapı sahibinin, tesisat sistemlerinde yapacağı
izinsiz değişikliklerle yapıya ve yapıyı kullananlara
vereceği hasar ve zarar unutulmuş görülmekte-
dir.

c- KHK'nun "Tazminat dışında kalan yapı ha-
sarları" başlıklı 20. Maddesi, eğer bir yazım ve
anlatım yanlışlığı yoksa, "beklenenin ötesinde
etkilerle oluşan..." ve "beklenen doğal afetlerden
dolayı meydana gelen yapı hasarlarından..." yapı
denetim kuruluşlarının sorumlu tutulamayacağı
anlamını vermektedir.

KHK çıkarmak için Bakanlar Kurulu'na yetki
veren 4452 sayılı yasanın temel amacı doğal
afetlere karşı kolayca yıkılmayacak dayanıklı
yapılar üretilmesidir. Eğer beklenen ve beklene-
nin ötesinde gerçekleşen doğal olaylar karşısın-
da yapıların çökmesi ya da ağır hasar görmesi
durumlarında, yapı denetim şirketlerinin bir so-
rumluluğu olmayacak ise yürürlükteki fenni mesul
uygulamasını kaldırmakla, bu kuruluşlara iş ola-
nakları yaratmanın ötesinde, hangi kamusal ya-
rarlar sağlanmış olmaktadır.

11. Yapı denetim kuruluşlarının, denetimlerini
üstlendikleri yapıları sigortalamak yükümlülüğünü
getiren 22. ve 23. maddelerde de önemli boşluk-
lar ve çelişkiler bulunmaktadır. Şöyle ki;

a- Sigorta kapsamı, yapıların taşıyıcı sistem-
leri ile sınırı tutulmuştur. Taşıyıcı sistemleri etki-
lemeyen zararlar sigorta kapsamı dışında bira-
kılmıştır. Neden?

b- Mali mesuliyet sigortasının taraftarı, yapı
denetim kuruluşları olmaktadır.

Yani öncelikle korunan, denetim şirkettir. An-
cak, 23. Maddede, yapıdan zarar görenlere de ta-
lep ve dava hakkı tanınmaktadır.

Bu düzenleme, trafikte uygulanan mali mesuli-

yet sigortasını anımsatmaktadır.

Mali mesuliyet sigortasının, yapı denetim ku-
ruluşlarının ödemek zorunda kalacakları hasar
bedelini karşılaması nedeniyle, sigorta primlerini
de bu kuruluşların karşılaması gerekmektedir.
Ancak bu konu 22. Maddede açıkça belirtilmedi-
ğinden, uygulamada prim yükümlülüğünün yapı
sahiplerine yansıtılması olasılığıyla karşılaşıl-
acaktır.

c- Sigorta güvencesinin, 18. Maddeleri 10 yıl-
lık sorumluluk süresiyle sınırlı tutulması da yeter-
sizdir.

d- Bu konunun kapsamlı değerlendirilmesi, 22.
Maddede yer alan "tarife ve talimatlar"ın belirgin
leşmesinden sonra yapılabilecektir.

12. KHK'nin 24. Maddesinin 2. paragrafında,
denetim etkinlikleri geçici olarak durdurulan kuru-

larda proje müellifi olma olanaklarının açık tutul-
masıdır.

4. Maddeye göre, bu kuruluşlar "Münhasıran"
yapı denetimini üstleneceklerdir. Münhasıran
sözcüğü, bir başka iş yapamayacakları anlamı
na gelmektedir.

17. maddede bu konu daha ayrıntılı olarak dü-
zenlenirken, yapılamayacak işler "denetim hiz-
meti verdiği işlerle" sınırlandırılmaktadır.

Maddenin 2. paragrafında ise denetim kurulu-
şunun uzman mühendis ve mimarların, proje
yapma olanaklarına sınırlama getirilmemiştir.

Uzman mühendis ve mimarların çalıştıkları
denetim kuruluşlarının dışında bireysel olarak
ya da bir başka kuruluşun çatısı altında proje
üretmelerine herhangi bir engel bulunmamakta-
dır. Böylece getirilen düzenlemelerin amaçlarıy-la

luşların yöneticilerine getirilen başka ad altında denetim yapamama yasağı, yerinde bir düzenlemedir. Ancak bu kuruluştaki çalışan tüm uzman mühendis ve mimarların aynı yasak kapsamına alınmaları yanlıştır.

Söz konusu mimar ve mühendisler, bizzat denetledikleri yapılar ile ilgili görevlerini yerine getirmişlerse, böyle bir yatırım ve önlem kapsamında düşünülmelidir.

13. Madde 25 ile Bakanlığa sınırsız denetim yetkisi tanınmaktadır. Bakanlığın denetim yetkisi açık ve net ifadeler ile belirlenmelidir.

14. Geçici 4. maddede ilgili Odaların oniki yıllık deneyimi olan mühendis ve mimarlara uzmanlık belgesi vermemeleri durumunda, uzmanlık belgelerinin Bakanlıkça verilmesi öngörülmektedir.

Kim, nasıl uzman yetkisini elde edecek? Ortada, oniki yıllık süreden başka somut bir ölçüt bulunmamaktadır. Özellikle makine mühendisliği gibi birbirinden çok farklı alanlarda uzmanlaşma olanağı bulunan dallarda gerçek bir uzmanlık ayırımına gidilmeden uzmanlık belgesi verilebilir mi?

Meslek Odalarının bu konuda çalışma yapmaları, ölçüler saptamaları, daha sonra ulaşılan sonuçların mühendislik ve mimarlık hakkındaki yasaya aktarılması gerekmektedir.

Geçici 4. Maddedeki koşullarda bile olsa, Bakanlık odaların yerine geçerek uzmanlık belgesi vermemelidir.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olarak TMMOB'nin bağlı odaların kararları idari yargının denetimi altındadır. Eğer yanlış bir işlem yapılırsa, mahkemeler bu kararları iptal eder. Henüz nasıl çözümler üretileceği bilinmeyen bir ortamda Bakanlığa yargı kararlarının bile ulaşmayacağı işlem kurma yetkisinin tanınması yanlış ve hukuk düzenine aykırıdır.

15. KHK'de örtülü bir biçimde korunan önemli bir çelişki de, yapı denetim kuruluşlarında çalışan uzmanların, denetimini üstlenmedikleri yapı

bağdaşmayan ve çok sakıncalı konumlar oluşturulmaktadır.

Proje üretmek yapı denetim kuruluşu denetçileri olma niteliği ile bağdaşmamaktadır. Bu durum, menkul kıymetler borsası görevlilerinin amaçların kendi hesaplarına hisse senedi alıp satmalarına benzemektedir. Anılan kuruluşlara ve personeline, kamusal etkinliklerini kendi yaralarına kullanmaları sonucunu verecek bu tür olanaklar tanınmamıştır.

Yapı denetim kuruluşlarının tekelleşmesi kaçınılmazdır. Uzmanları proje üretmeye başlarlar sa karşılıklı olarak birbirlerinin projelerinin uygulanmasını denetleme durumuna geleceklerdir. Bu koşullarda güvenli bir denetim yapılamayacağı gibi, proje üretiminde de tekelleşme durumu doğabilecektir.

Böyle bir gelişme, serbest çalışan mimar ve mühendislere, ekonomik ve mesleki çöküm getirmeye elverişlidir.

SONUÇ: 595 sayılı KHK'nin henüz yürürlüğe de girmediği gözetilerek yukarıda değinilen ve kapsamlı bir inceleme sonucunda saptanacak sorunlarının giderilmesi için yeniden düzenlenmesi yararlı olacaktır.